

DBW:s , Wisby Bollklubbs och Föreningen Gutnisk Idrotts betydelse för de gotländska folklekarna

Om vi väljer bort att gräva i folklekarnas ursprung under antiken, forntiden och medeltiden och ”bara” drar oss ett par hundra år tillbaka eller närmare bestämt till 1814. Då bildades sällskapet De Badande Wännerna, DBW.

Sällskapet är i dag en stark anhängare av och bidragsgivare till kultur och idrott och inte minst den gutniska idrotten och det hänger säkert samman med att dess medlemmar som i stor utsträckning utgjordes av köpmän, tjänstemän och borgare under 1800-talet var ivriga päckspelare och varpkastare och höll till på Skolbetningen i södra delen av Visby.

Den 28 juli 1878 kom en delegation på 31 stockholmare till ön för att lära mera om framför allt päck. Bland dem fanns flera utflyttade gotlänningar som redan bildat Stockholms Bollklubb för att uppliva de nordiska folklekarna. De märkte då bland annat att de behövde komma bättre underfund med päckspelets säregna svårigheter och anhöll om ett besök i staden där de omhändertogs av ett stort antal DBW:are.

Efter några studiebesök innanför Visbys murar blev det stor samling på Skolbetningen. Där lärde sig de hitresta gästerna vad de behövde och det gav också uppslag till bildandet av Wisby Bollklubb vilket också skedde under högtidliga former på Paviljongsplan den 27 augusti 1878 endast trettio dagar efter stockholmsbesöket. Just Paviljongsplan vid Botaniska trädgården var ju också DBW:s skötebarn. Nu var Wisby Bollklubb bildad och är därmed en av landets äldsta idrottsföreningar.

I och med detta har DBW starkt medverkat till bevarandet av de gotländska folklekarna.

I Wisby Bollklubbs stadgar, paragraf 1 kom att stå:

Klubbens ändamål är att genom övningar underhålla och väcka lust för de gotländska folklekarna samt även öva engelska fotbollsspelet med mera.

Visst är det lite förvånande att fotbollen var inblandad redan då. Faktumet är att stockholmarna förde med sig denna kunskap då den engelska fotbollen där spred sig mer och mer men knappt börja rulla på ön. Fotbollsregler fick man från Göteborgs Bollklubb och nu spelades det växelvis fotboll och päck även på Paviljongsplan som varvades med Skolbetningen.

I slutet av 1800-talet rullade fotbollen allt mer sällan och Bollklubben ville istället försöka väcka liv i päcken som var på väg att dö ut i första hand på landsbygden. Den till och med ansågs syndig då den inkräktade på det tilltagande läseriet och konkurrerade med söndagarnas gudstjänster. Flera våg anordnades i Visby på Bollklubbens initiativ och massor av landsbygdsklubbar ställde upp och uppsvinget för päcken var ett faktum.

Wisby Bollklubb stod som värd för den första distriktstävlingen i päck år 1882 med 196 deltagande lag vilket säger det mesta.

1903 bildades Riksidrottsförbundet och under deras vingar rymdes Pärkförbundet. Fem år senare, den 3 augusti 1908 var det dags för Gotlands Idrottsförbund (GI) och där var i högsta grad Wisby Bollklubb drivande vid bildandet. Under fyra år utövades den gutniska idrotten inom GI men redan den 20 oktober 1912 tog bollklubbisterna Emil Nyberg, Adolf Dahlbäck och Wilhelm Klint initiativet till bildandet av ett gutniskt idrottsförbund som kom att heta Föreningen Gotländsk Idrott vilket 1984 rätteligen ändrades till Föreningen Gutnisk Idrott (FGI). Gotländsk idrott var och är ju så mycket mer.

De tre första ordförandena i FGI var ”äkta” bollklubbister, nämligen Emil Nyberg, Adolf Dahlbäck och Niclas Sandström.

Ovan skrivna rader vittnar om Wisby Bollklubbs förtjänster och ansvar för den gutniska idrottens fortlevande.

I FGI:s första paragraf i deras första stadgar står att läsa:

Föreningen Gotländsk Idrott som bildades den 20 oktober 1912 har till ändamål att verka för de gamla gotländska idrottslekarnas bevarande.

Detta ändamål vill föreningen söka förverkliga genom:

- 1) anordnande av allmänna gotländska idrottstävlingar*
- 2) förmedlande av s. k. våg*
- 3) väckande av ett allmännare intresse för de gamla folklekarna hos särskilt lärare och skolungdom samt*
- 4) vidtagande av sådana åtgärder i övrigt, som kunna finnas påkallade och lämpliga för befordrande av dessa lekars fromma och återupplivande överallt på fäderneön*

Ja, och på den vägen är det...

Nämligen att Wisby Bollklubb sedan början av förra seklet fortfarande bedriver en viktig verksamhet i framför allt Åhsbergiska hagen som sedan 1904 ägs av DBW. På programmet har varpan tagit överhanden och är tävlingsmässigt och framgångsmässigt i särställning. Pärken utövas i första hand vid Stångaspelen men man fortsätter traditionen med våg och numera är det Fårö som utbytet äger rum med. Övriga verksamheter på programmet är de mera moderna idrotterna golf och bowling samt att en stor tyngdpunkt läggs på samvaro och god gemenskap. Klubben stöds av ett stort antal passiva eller numera mindre tävlingsmässigt aktiva men man är väldigt måna om bevara de otaliga tränings- och trivselkvällar som är öppna för alla medlemmar i just Åhsbergiska.

Föreningen Gutnisk Idrott fortsätter oförtrutet sitt arbete med ett övergripande ansvar för den gutniska idrottens bevarande och utövande. Tävlingar såsom Majpärken, Junipärken, Ungdomslaiken, Gutavåget och inte minst flaggskeppet Stångaspelen varvas med otaliga insatser i skolor och i andra turistiska sammanhang.

En stor och oersättlig betydelse för den gutniska idrotten och Stångaspelen har folkslollärare Reinhold Dahlgren med söner Tore och Anders haft.

Stångaspelen som första gången ägde rum 1924 är nu en fyradagars tävling andra helgen i juli där över 200 sjumannalag i park deltar liksom hundratals varpkastare och arenakämpar i alla åldrar och av båda könen.

Pärken har aldrig varit så stor som nu, varpan har känt av nedgång men känns just nu stabil och de övriga gutniska aktiviteterna som gutnisk femkamp, stanggstörtning och lekarna utövas och tävlas i under stor dramatik på arenan vid Stångaspelen men här finns mer att göra liksom med hela Stångaspelen för att höja kvalitén och tillmötesgå nutidens förväntningar.

FGI är väl medveten om innehållet av den första paragrafen i stadgarna och har hög prioritering då det gäller rekrytering och bevarande.

Anders Mattsson

*/DBW-medlem, ordförande i Wisby Bollklubb
samt hedersordförande i Föreningen Gutnisk Idrott/*